

Ξημέρωμα Πρωτοχρονιάς

Κωνσταντίνος Ματαυτής

Ιατρός - Αναισθησιολόγος

Ξημέρωμα πρωτοχρονιάς του 1945. Με μια στάμνα στο ένα χέρι και έναν κουβά στο άλλο, κι ενώ ακόμα η μέρα πάλευε να νικήσει τη νύχτα, κίνησε η μάνα μου να φέρει νερό στο σπίτι από τη βρύση που ήταν στην πλατεία του χωριού, την “παζαρίσια” όπως τη λέγαμε στο χωριό.

Εμείς, μικρά παιδιά τότε, κοιμόμασταν ακόμα γιατί καλά-καλά δεν είχε φέξει κι όχι επειδή είχαμε ξενουχτήσει αποβραδής περιμένοντας τον Αη Βασίλη να μας φέρει δώρα. Τέτοιες πολυτέλειες στα δικά μας εκείνα χρόνια δεν είχαμε... Ο Αη Βασίλης, ο γέροντας με την άσπρη γενειάδα που μοιράζει δώρα στα μικρά παιδιά, μας ήταν άγνωστος, όπως εξάλλου άγνωστη μας ήταν κι η όποια αλληλογραφία με αυτόν. Για μας δεν υπήρξε, ούτε είχαμε ακούσει ποτέ τίποτε γι’ αυτόν. Ίσως να είχε σκοτωθεί στον πρόσφατο παγκόσμιο πόλεμο και δεν τον είχαμε δει κι ούτε ξέραμε τίποτε γι’ αυτόν. Μονάχα τις συνέπειες της απουσίας του ζούσαμε, από τις στερήσεις και τις ανέχειες των παιδικών μας χρόνων, μια και σ’ εμάς δεν έφερε ποτέ δώρα.

Τραγουδούσαμε το “Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία” μηχανικά, στα κάλαντα που λέγαμε την προηγούμενη μέρα στα σπίτια. Κι όσο για τα ανταλλάγματά μας, αυτά δεν τα ζητούσαμε από τον ίδιο, μα τα περιμέναμε από τους νοικοκύρηδες που μας άκουγαν. Λίγο χαρτζιλίκι και μερικά “καλούδια” (μύγδαλα, σύκα, καρύδια, σταφίδες, ... ό,τι διέθετε το κάθε σπίτι) ήταν τα δώρα που ανυπομονούσαμε να γεμίσουν τις τσέπες μας.

Στη βρύση της αγοράς συνάντησε η μάνα μου δυο-τρεις γυναίκες που είχαν πάει κι αυτές για νερό. Παρ’ όλο το χαμογελαστό και καθ’ όλα ευγενικό καλημέρισμά της, καμία δεν της το ανταπέδωσε. Βιάστηκε να γεμίσει τη στάμνα και τον κουβά και να φύγει, κάπως ενοχλημένη από την ανεξήγητη στάση και βουβαμάρα τους. Στο δρόμο του γυρισμού για το σπίτι η ίδια σιωπή ως απάντηση κι από άλλες γυναίκες που συνάντησε

και που αρνήθηκαν να απαντήσουν στο καλημέρισμά της.

Σαν έφτασε στο σπίτι, προτού μπει στο δωμάτιο που κοιμόμασταν η οικογένεια (ένα ήταν όλο κι όλο...), μπήκε στο διπλανό που ήταν η συνουφάδα της –η θεία μου Τασούλα– και, διηγώντας της το περιστατικό, την πήρε το παράπονο και ξέσπασε σε λυγμούς για την τόση περιφρόνηση των γυναικών του χωριού και τη βουμάρα τους απέναντί της.

Προς έκπληξη αλλά και ανακούφισή της, είδε τη θεία μου να ξεσπά σε γέλια και να την καθησυχάζει λέγοντας:

“Μη στιναχουριέσι κουρίτσιμ’. Ίσα ίσα, η κόσμουσ ιδώ σ’ αγαπούν κι όλις οι γυναίκις έχουν κι να λεν για του τι καλή γναίκα και τι νοικοκυρά πiri η δάσκαλουσ. Δεν σι χιρετ’σαν, γιατί δεν ήθιλαν να σι κρίνουν αφού πήγαν να πάρουν τ’αμίλ’του του νιρό!!!”

Ήταν ένα έθιμο τοπικό που δεν γνώριζε η μάνα μου, μια και ήταν η πρώτη μας Πρωτοχρονιά στη Βάλτα. Πριν από δύο μήνες είχαμε φύγει από τη Σάρτη και είχαμε εγκατασταθεί εκεί, στη γενέτειρα του πατέρα μου, γιατί ο μεγάλος μου αδερφός έπρεπε σ’ ένα-δύο χρόνια να πάει στο Γυμνάσιο. Ο πατέρας μου με τον αδελφό του μοιράστηκαν το παλιό διώροφο πατρικό τους σπίτι από ένα δωμάτιο η κάθε οικογένεια, όπου χωρίς μαλώματα και καβγάδες ζήσαμε αγαπημένα σαν μια οικογένεια για 4-5 χρόνια.

Κάθε νοικοκυρά, λοιπόν, το Ξημέρωμα της Πρωτοχρονιάς, πήγαινε να πάρει το αμίλητο νερό χωρίς στο δρόμο ή στη βρύση να μιλάει σε κανέναν. Μάλιστα, στο γυρισμό έπαιρνε κι έφερνε στο σπίτι της και μια πέτρα αρκετά μεγάλη, την οποία έβαζε δίπλα στο τζάκι. Στην πέτρα αυτή έπρεπε να καθίσει όσο το δυνατόν περισσότερη ώρα, όποιο παιδί μικρό πήγαινε πρώτο στο σπίτι για να κάνει απουδιακό (ποδαρικό). Η αμοιβή του ήταν μερικά καλούδια και λίγο χαρτζιλίκι. Γιατί πίστευαν πως όσο πιο πολύ χρόνο καθόταν το παιδί πά-

νω στην πέτρα, τόσο οι κότες που θα κλωσούσαν το Φλεβάρη θα κάθονταν να ζεστάνουν τα αυγά που θα τις έβαζε η νοικοκυρά με ... συνέπεια και αφοσίωση ... και δεν θα τα εγκατέλειπαν να γίνουν κλούβια και να μη βγουν πουλάκια. Κι όταν τα πουλάκια ήταν πολλά και τα κλούβια αυγά λίγα – είχαν καλές κλωσσαριές κατά την έκφρασή τους – αλλά και η χρονιά γενικά τους πήγαινε καλά, καλοτύχιζαν κι έδιναν χίλιες ευχές στο παιδί που τους έκανε απουδιακό καλό και του ζητούσαν να ξαναπάει και τον επόμενο χρόνο. Διαφορετικά, δεν το ήθελαν. “Να μη ξαναπατήσ’ η κατπουδιάρ’σ του σπιτί’ ξανά” έλεγαν.

Σε τέτοια πέτρα δίπλα στο τζάκι της θείας μου, κάθισα αρκετές χρονιές κι εγώ για χάρη της, έστω κι αν δεν ήταν ιδιαίτερα βολική και άνετη για κάθισμα. Αλλά ... ο σκοπός αγιάζει τα μέσα!

Ξημέρωμα πρωτοχρονιάς κίνηση κι η γιαγιά η Άννα με την κόρη της να πάρουν αμίλητο νερό από την παζαρίσια βρύση. Γέμισαν τις στάμνες τους και αφού η γιαγιά Άννα έβαλε μια διπλωμένη πετσέτα στον ώμο για να πέφτει το βάρος πιο μαλακά, σήκωσε τη στάμνα της. Στην προσπάθειά της αυτή – ήταν και κάποιες ηλικίας –, ζορί-

στηκε και δεν μπόρεσε να συγκρατήσει την πορδή της που της ξέφυγε. Ευτύχημα που εκείνη την ώρα δεν ήταν κανείς άλλος στη βρύση...

Καθώς ανέβαινε ύστερα με τη στάμνα στον ώμο τα τέσσερα σκαλιά, μια και η βρύση ήταν πιο χαμηλά σε σχέση με την υπόλοιπη πλατεία, της ξέφυγε και δεύτερη... Τιμουδιά μάνα και κόρη, συνέχισαν το δρόμο για το σπίτι.

Στα δύο τρίτα της απόστασης σταμάτησαν και κατέβασαν τις στάμνες για να ξεκουραστούν λίγο και να πάρουν μια ανάσα γιατί από κει ως το σπίτι ήταν ανηφοριά. Όταν όμως ξανασήκωσε η γιαγιά Άννα τη στάμνα για να την βάλει στον ώμο, η τρίτη πορδή αντήχησε και πάλι στ’ αυτιά της κόρης της, η οποία δεν κρατήθηκε άλλο:

“Ε, μωρέ μάνα. Είπαμι να πάρουμι αμίλ’ του νιρό όχι νιρό κλασμένου. Νισάφ! Δε μπουρείς να καρτ’ θείς; Σφίξι λιγάκ’ τα κουλουμέρια σ’...”

Η γιαγιά Άννα, όμως, δε μίλησε. Συνέχισε την ανηφοριά προς το σπίτι σκυφτή, φορτωμένη τη στάμνα στον ώμο, πιστή στη σιωπή της, πιστή στην παράδοση, πιστή στο έθιμο του πρωινού της Πρωτοχρονιάς, πιστή στο φορτίο που κουβαλούσε, στο αμίλητο νερό!...

